

Ātmā

Svāmī Sadānanda Dāsa

Till svenska Samuelsson, Kid
Kommentarer i fotnoter av utgivarna
© Samuelsson Kid/Stamm Katrin 2011
senast ändrad 8.11.11

Ordet *ātmā* brukas för:

1. *Brahma* (Guds gestaltösa varandeform).
2. *Īśvara* (Herre, härskare) = Bhagavān.
3. *Jīva* = den som skänker höljena liv och medvetande; alltså i det ena fallet den enskilda *ātmā*-n i tillståndet av bundenhet eller i det andra fallet den *ātmā* som inte längre är bunden, men som fortfarande befinner sig i sitt hölje. Den första kallas *baddha-jīva*, den andra *mukta-jīva*.
4. *Den enskilda ātmā-n utan hölje, men utan cit-gestalt*. Det är den enskilda *ātmā*-n som efter att ha lämnat höljena skenbart förlorar sin individualitet genom att träda in i, uppgå i det uttryckslösa *Brahma*.
5. *Deha, det grova och fina höljet*.
6. *Manas*.
7. *Buddhi*.
8. *Dhṛti* = *dhairyam* (karaktärsfasthet och orubblig ideologisk inriktning).
9. *Yatna* = den inre ansträngningen eller bemödandet att uppnå ett bestämt mål.
10. *Enkelt reflexivt pronomen*.

Observera att det av definitionerna 1–9 framgår att ordet *ātmā* används för det som i sig självt antingen har liv och medvetande eller skänker andra medvetande och liv, så att dessa andra själva tycks vara levande och äga medvetande.

Ordet *ātmā* avleds från verbrotten *at* (= röra sig, gå, sträcka sig till) och det substantivbildande suffixet *man*. Ordets stamform är alltså *ātman*, nominativformen är emellertid *ātmā* (*ātma-* i sammansättningar, t.ex. *ātma-artad*). Där ordet *ātmā* används utan referens till höljen, något som skänkes medvetande eller liv,

som exempelvis i punkt (1) och (2), betyder ātmā det (den) som är obegränsat, medvetet, levande, utan tids- och rumsbegränsning, som sträcker sig överallt och är överallt närvarande. Då det används i betydelsen av enskild ātmā i höljat betyder ordet ātmā att ātmā-n's *aṇu* eller oändligt lilla cit-väsen – fastän den befinner sig innerst i höljat – genomtränger höljena till deras yttersta gränser (candana-bindu-vat = sandel-droppe-lik).

1 och 2 benämns ofta *parama-ātmā* eller ”den högsta ātmā-n”, för att skilja dem från begreppet ātmā i betydelsen 3 och 4.

När det gäller begreppet *ātmā* = *Īśvara* (Herre, Bhagavān) ska man lägga märke till att även den enskilda ātmā-n ofta kallas *īśvara* eller herre, då han egentligen skulle vara herre, nämligen över höljena och framför allt buddhi.

Parokṣa-vāda = ett kryptiskt, indirekt uttryckssätt, som tvingar åhöraren att helt klart och tydligt tänka med. Ett sådant medtänkande och att ständigt vara vaken för vad som avses är den huvudsakliga, egentliga formen av *sevā*. Genom *parokṣa-vāda* hindras åhöraren eller läsaren av en utsaga från att kunna njuta den, och utan bortkoppling av sina *vāsanā-s*¹ och frigörelse från sina *saṃskāra-s*² kan han inte begripa vad texten säger. *Sva-daya* (studium) förutsätter alltså inre disciplin.

”*Br̥m̥hati-br̥m̥hayati-va*”, ”*Brahma* betyder det som är stort och orsakar storhet.”

¹ Lust- och hatfrön stammande från positiva och negativa erfarenheter i detta och tidigare liv. De är lagrade i *cittam* tills de gror och manifesteras som starka känslouttringar av *sympati* eller *antipati*. De formar en individs djupa, grundläggande karaktär.

² Vanemässiga tanke- känslö- och upplevelsebanor, präglade i *antaḥkaraṇam* genom erfarenheter i detta och tidigare liv.